ТЕХНИКУМ ЎҚУВЧИЛАРИ ОРАСИДА МОЛИЯВИЙ САВОДХОНЛИКНИ ОШИРИШ

Насирова Гулчехра Шовкатжоновна
Сирдарё вилояти Янгиер Шахар техникум,
Бизнес асослари фани укитувчиси

Аннотация. Ушбу мақолада техникум ўқувчилари орасида молиявий саводхонликни оширишнинг назарий ва амалий асослари ёритилган. Ёшларда шахсий молияни бошқариш, даромад ва харажатларни режалаштириш, тежамкорлик маданиятини шакллантириш, банк хизматларидан оқилона фойдаланиш ҳамда молиявий хавф-хатарларни англаш кўникмаларини ривожлантириш масалалари таҳлил қилинган. Шунингдек, таълим жараёнида интерактив методлар, амалий машғулотлар ва рақамли технологиялардан фойдаланиш орқали ўқувчиларнинг молиявий билимларини ошириш бўйича таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: молиявий саводхонлик, техникум ўқувчилари, шахсий молия, даромад, харажат, бюджет, тежамкорлик, банк хизматлари, рақамли молия, молиявий маданият, иқтисодий тафаккур.

КИРИШ

Бугунги кунда жаҳон иқтисодиётида юз бераётган ўзгаришлар, рақамли технологияларнинг жадал ривожланиши ва молиявий хизматлар турларининг кенгайиши аҳолининг молиявий саводхонлигини оширишни муҳим вазифалардан бирига айлантирмоқда. Айниқса, ёш авлоднинг молиявий билимларга эга бўлиши, пул маблағларини тўғри бошқариши, даромад ва харажатлар ўртасидаги мувозанатни сақлаши ҳамда келажакда мустақил молиявий қарорлар қабул қилиши муҳим аҳамият касб этади. Техникумларда таҳсил олаётган ёшлар келажакда турли касб ва мутахассисликлар бўйича меҳнат бозорига кириб борадиган, иш ҳақи оладиган, тадбиркорлик билан шуғулланиши ёки ўз шахсий фаолиятини йўлга қўйиши мумкин бўлган қатлам ҳисобланади. Шу сабабли уларга фақат касбий билим ва кўникмаларни эмас, балки молиявий ресурслардан самарали фойдаланиш, маблағларни тежаш, жамғарма шакллантириш ва иқтисодий масъулиятни ҳис этишни ҳам ўргатиш зарур.

Молиявий саводхонликнинг етарли даражада шаклланмаганлиги ёшларнинг маблағларини мақсадсиз сарфлаши, режалаштирилмаган харидларга берилиши, кредит ва қарз мажбуриятларини тўғри баҳолай олмаслиги каби муаммоларни келтириб чиқариши мумкин. Шунинг учун техникум таълимида молиявий саводхонликни оширишга қаратилган машғулотларни ташкил этиш,

ўқувчиларнинг иқтисодий тафаккурини ривожлантириш ва уларни мустақил ҳаётга тайёрлаш долзарб ҳисобланади. Мазкур мақоланинг мақсади техникум ўқувчилари орасида молиявий саводхонликни оширишнинг аҳамиятини асослаш, мавжуд имкониятларни таҳлил қилиш ҳамда таълим жараёнида қўллаш мумкин бўлган самарали усулларни таклиф этишдан иборат.

1. МОЛИЯВИЙ САВОДХОНЛИК ТУШУНЧАСИ ВА УНИНГ АҲАМИЯТИ

Молиявий саводхонлик — шахснинг молиявий маълумотларни тушуниши, даромад ва харажатларини бошқариши, жамғарма тўплаши, молиявий хизматларни таққослаши ва ўз имкониятларига мос қарорлар қабул қилиши учун зарур бўлган билим, кўникма ва муносабатлар мажмуасидир. Молиявий саводхонлик инсоннинг кундалик ҳаёти билан бевосита боғлиқ. Ҳар бир шахс озиқ-овқат, кийим-кечак, транспорт, таълим ва бошқа эҳтиёжлар учун муайян маблағ сарфлайди. Агар ушбу харажатлар олдиндан режалаштирилмаса, маблағларнинг етишмаслиги ва молиявий қийинчиликлар юзага келиши мумкин. Шунинг учун молиявий режалаштириш кўникмасини ёшликдан шакллантириш муҳимдир.

Молиявий саводхонлик қуйидаги асосий йўналишларни қамраб олади: Биринчидан, шахсий бюджетни тузиш. Бунда мавжуд маблағлар, олинадиган даромадлар ва режалаштирилган харажатлар ҳисобга олинади. Ўқувчи ўз маблағини қайси мақсадларга сарфлаётганини билиши ва харажатларни устуворлик даражаси бўйича белгилаши керак. Иккинчидан, тежамкорлик ва жамғарма шакллантириш. Тежамкорлик зарур эҳтиёжлардан воз кечиш эмас, балки маблағлардан оқилона фойдаланиш, ортиқча харажатларни камайтириш ва келажакдаги мақсадлар учун пул тўплашни англатади. Учинчидан, банк хизматларидан фойдаланиш маданияти. Бугунги кунда банк карталари, мобил тўловлар, электрон ҳамёнлар ва бошқа рақамли молиявий хизматлар кенг қўлланилмоқда. Ўқувчилар ушбу хизматларнинг имкониятлари, шартлари ва хавфсизлик қоидаларини билиши лозим. Тўртинчидан, молиявий хавфларни англаш. Ёшлар фирибгарлик схемалари, сохта инвестиция таклифлари, шубҳали интернет ҳаволалари ва шахсий маълумотларни қўлга киритишга қаратилган ҳаракатлардан эҳтиёт бўлишлари керак. Бешинчидан, молиявий қарорлар қабул қилиш. Бунда товар ва хизматлар нархини таққослаш, хариднинг зарурлигини баҳолаш, кредит шартларини тушуниш ва келажакдаги молиявий оқибатларни ҳисобга олиш муҳимдир. Демак, молиявий саводхонлик нафақат иқтисодий билим, балки шахсий масъулият, интизом, мустақил фикрлаш ва келажакни режалаштириш қобилиятини ҳам ривожлантиради.

2. ТЕХНИКУМ ЎҚУВЧИЛАРИДА МОЛИЯВИЙ БИЛИМЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ЗАРУРАТИ

Техникум таълимида ўқувчиларнинг касбий тайёргарлиги билан бир қаторда уларнинг ҳаётий компетенцияларини ривожлантириш ҳам муҳимдир. Молиявий саводхонлик ана шундай компетенциялардан бири бўлиб, ёшларни мустақил ҳаётга тайёрлашда муҳим ўрин тутади. Техникум ўқувчилари орасида молиявий билимларни шакллантириш зарурати бир нечта омиллар билан изоҳланади. Аввало, ёшлар пул маблағларидан фойдаланишни мустақил равишда ўрганишлари керак. Айрим ўқувчилар ота-онаси томонидан берилган маблағни кундалик эҳтиёжларига сарфлайди, бироқ харажатларни ҳисобга олиш ва келгуси кунлар учун маблағ ажратишга етарлича эътибор қаратмайди. Молиявий таълим уларга пулнинг қадрини англаш ва маблағлардан мақсадли фойдаланишни ўргатади. Иккинчидан, касб-ҳунар эгаллаш жараёнида ёшларда келажакдаги даромад манбалари ҳақида тушунча шакллантириш зарур. Улар иш ҳақи, меҳнат даромади, тадбиркорлик фаолияти ва бошқа қонуний даромад манбаларини фарқлай олиши керак. Шунингдек, даромадга эришиш меҳнат, билим, вақт ва масъулият билан боғлиқ эканини тушуниши лозим. Учинчидан, молиявий саводхонлик ёшларнинг тадбиркорликка бўлган қизиқишини ривожлантиради. Ўқувчи кичик бизнес ғоясини ишлаб чиқиш, бошланғич харажатларни ҳисоблаш, маҳсулот таннархини аниқлаш, нарх белгилаш ва даромадни баҳолаш каби амалий билимларни эгаллаши мумкин. Тўртинчидан, рақамли молиявий муҳитда хавфсиз ҳаракат қилиш кўникмаларини шакллантириш зарур. Банк картасининг махфий маълумотларини ҳимоя қилиш, тасдиқлаш кодларини бошқа шахсларга бермаслик, шубҳали хабарларга ишонмаслик ва молиявий операцияларни текшириш каби одатлар ёшлар учун жуда муҳимдир. Шу билан бирга, молиявий саводхонликни оширишда ўқувчиларнинг ёши, оилавий шароити, билим даражаси ва шахсий тажрибасини ҳисобга олиш лозим. Машғулотлар уларнинг кундалик ҳаётига яқин мисоллар асосида ташкил этилса, билимларни ўзлаштириш ва амалиётда қўллаш имконияти ортади.

3. МОЛИЯВИЙ САВОДХОНЛИКНИ ОШИРИШНИНГ САМАРАЛИ УСУЛЛАРИ

Техникум ўқувчилари орасида молиявий саводхонликни ошириш учун назарий маълумотлар билан чекланиб қолмасдан, амалий ва интерактив таълим усулларидан фойдаланиш зарур.

1. Амалий машғулотлар ташкил этиш.

Ўқувчиларга шахсий бюджет тузиш, бир ҳафталик харажатларни ҳисоблаш, даромад ва харажатлар рўйхатини шакллантириш бўйича топшириқлар бериш мумкин. Масалан, шартли равишда маълум миқдордаги маблағ ажратилиб, уни транспорт, озиқ-овқат, ўқув қуроллари, алоқа ва жамғарма ўртасида тақсимлаш вазифаси берилади. Бундай машғулотлар орқали ўқувчилар чекланган маблағдан

самарали фойдаланиш, зарур ва иккинчи даражали эҳтиёжларни фарқлаш ҳамда молиявий устуворликларни белгилашни ўрганадилар.

2. Муаммоли вазиятлар усули.

Дарс жараёнида ҳаётий молиявий вазиятларни муҳокама қилиш самарали ҳисобланади. Масалан, ўқувчида муайян маблағ бор, бироқ у бир вақтнинг ўзида ўқув қуроллари сотиб олиши, йўл харажатларини қоплаши ва шахсий эҳтиёжлари учун пул ажратиши керак. Ўқувчилар ушбу маблағни қандай тақсимлаш мумкинлигини муҳокама қиладилар. Бу усул мустақил қарор қабул қилиш, муаммога турли нуқтаи назардан ёндашиш ва ўз танловини асослаш қобилиятини ривожлантиради.

3. Ролли ўйинлардан фойдаланиш.

«Банк ва мижоз», «Харидор ва сотувчи», «Тадбиркор ва инвестор» каби ролли ўйинлар орқали ўқувчилар молиявий муносабатларни амалда ўрганишлари мумкин. Масалан, «Харидор ва сотувчи» ўйинида маҳсулот нархини таққослаш, сифатни баҳолаш ва харидни асослаш вазифалари бажарилади. «Банк ва мижоз» ўйинида эса банк картаси, омонат, тўлов ва кредитга оид тушунчалар муҳокама қилинади. Бунда кредитнинг фоиз ставкаси, умумий қайтариладиган маблағ ва шартномавий мажбуриятларни тушунишга алоҳида эътибор қаратилади.

4. Лойиҳа асосида ўқитиш.

Ўқувчиларга «Менинг шахсий бюджетим», «Оилавий харажатларни режалаштириш», «Кичик бизнес ғояси», «Бир ойда қандай тежаш мумкин?» каби лойиҳаларни тайёрлаш топширилиши мумкин. Лойиҳа ишида ўқувчилар маълумот тўплайди, харажатларни ҳисоблайди, ечимларни таққослайди ва натижаларни тақдим этади. Бу жараён уларнинг таҳлилий фикрлаш, жамоада ишлаш ва амалий муаммоларни ҳал қилиш кўникмаларини ривожлантиради.

5. Рақамли технологиялардан фойдаланиш.

Электрон жадваллар, бюджет режалаштириш дастурлари ва таълим платформалари молиявий саводхонликни ўргатишда қўл келади. Масалан, ўқувчилар электрон жадвалда даромад ва харажатларни қайд этиб, умумий суммани ҳисоблашни ва харажатлар таркибини таҳлил қилишни ўрганишлари мумкин. Шу билан бирга, рақамли технологиялардан фойдаланишда шахсий маълумотларни ҳимоя қилиш, мураккаб пароллардан фойдаланиш ва шубҳали ҳаволаларни очмаслик каби киберхавфсизлик қоидалари ҳам ўргатилиши лозим.

6. Мутахассислар билан учрашувлар ташкил этиш.

Банк ходимлари, иқтисодчилар, бухгалтерлар ва тадбиркорлар иштирокидаги учрашувлар ўқувчиларнинг молиявий билимларини бойитади. Мутахассислар банк хизматлари, тадбиркорлик харажатлари, солиқ мажбуриятлари ва молиявий хавфсизлик ҳақида тушунтиришлар бериши

мумкин. Бундай учрашувлар назарий билимларни реал ҳаётдаги мисоллар билан боғлаш имконини яратади.

4. ШАХСИЙ БЮДЖЕТ ВА ТЕЖАМКОРЛИК МАДАНИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Шахсий бюджетни режалаштириш молиявий саводхонликнинг энг муҳим таркибий қисмларидан биридир. Бюджет инсоннинг маблағлари қаердан келиши ва қайси йўналишларга сарфланишини кўрсатади. Ўқувчиларда бюджет тузиш кўникмасини шакллантириш уларни молиявий интизомга ўргатади. Шахсий бюджетни тузишда қуйидаги босқичларга амал қилиш мақсадга мувофиқ: Биринчидан, мавжуд даромад манбаларини аниқлаш. Бунда ота-она томонидан бериладиган маблағ, стипендия ёки қонуний меҳнат фаолиятидан олинадиган даромадлар ҳисобга олиниши мумкин.

Иккинчидан, харажатларни турларга ажратиш. Харажатлар транспорт, озиқ-овқат, ўқув материаллари, алоқа ва шахсий эҳтиёжлар каби йўналишларга бўлинади. Учинчидан, зарур харажатларни биринчи ўринга қўйиш. Ўқувчи маблағларини тақсимлашда таълим, йўл харажатлари ва кундалик заруратларни ҳисобга олиши керак. Тўртинчидан, имкониятдан келиб чиқиб жамғарма ажратиш. Маблағнинг кичик қисмини мунтазам сақлаб бориш ҳам келажакда муайян мақсадга эришишга ёрдам беради. Бешинчидан, ҳақиқий харажатларни режа билан таққослаш. Бу орқали қайси харажатлар ортиқча бўлганини аниқлаш ва кейинги давр учун бюджетни такомиллаштириш мумкин. Масалан, шартли равишда ўқувчи бир ойда 600 000 сўм маблағга эга бўлса, унинг бюджетини қуйидагича режалаштириш мумкин:

Харажат йўналиши| Сумма
Транспорт| 150 000 сўм
Овқатланиш| 200 000 сўм
Ўқув қуроллари ва материаллар| 80 000 сўм
Алоқа ва бошқа зарур эҳтиёжлар| 70 000 сўм
Жамғарма| 100 000 сўм
Жами| 600 000 сўм

Ушбу жадвал шартли мисол бўлиб, ҳақиқий харажатлар ўқувчининг яшаш жойи, эҳтиёжлари ва имкониятларига қараб фарқ қилиши мумкин. Асосий мақсад маблағни олдиндан режалаштириш ва жамғарма учун алоҳида ўрин ажратиш кўникмасини шакллантиришдан иборат. Тежамкорлик маданиятини шакллантиришда ўқувчиларга нархларни таққослаш, хариддан олдин эҳтиёжни баҳолаш, сифат ва нарх ўртасидаги нисбатни ҳисобга олиш ҳамда импульсив харидлардан сақланиш ўргатилиши лозим. Шуни таъкидлаш керакки, тежамкорлик ҳар доим энг арзон маҳсулотни танлаш дегани эмас. Баъзи

ҳолларда сифатли ва узоқ муддат хизмат қиладиган маҳсулотни харид қилиш иқтисодий жиҳатдан мақбулроқ бўлиши мумкин. Шунинг учун ўқувчилар харид қарорини қабул қилишда маҳсулотнинг нархи, сифати, хизмат муддати ва ҳақиқий зарурлигини биргаликда баҳолашлари керак.

5. РАҚАМЛИ МОЛИЯВИЙ ХИЗМАТЛАРДАН ХАВФСИЗ ФОЙДАЛАНИШ

Рақамли иқтисодиётнинг ривожланиши натижасида тўловлар, пул ўтказмалари ва банк хизматларининг катта қисми электрон шаклда амалга оширилмоқда. Бу жараён молиявий операцияларни тезлаштириш билан бирга, янги хавфларни ҳам юзага келтирмоқда.

Техникум ўқувчилари рақамли молиявий хизматлардан фойдаланишда қуйидаги қоидаларга амал қилишлари зарур:

— банк картаси маълумотлари ва махфий кодларни бошқа шахсларга бермаслик;

— SMS ёки иловалар орқали келган тасдиқлаш кодларини ҳеч кимга айтмаслик;

— номаълум шахслар юборган ҳаволалар орқали банк маълумотларини киритмаслик;

— шубҳали даромад ваъда қиладиган таклифларни текширмасдан қабул қилмаслик;

— интернет орқали харид қилишда сотувчи ва тўлов саҳифасининг ишончлилигини баҳолаш;

— молиявий операциялар тарихини мунтазам текшириб бориш;

— муаммоли ҳолатларда банкнинг расмий алоқа каналларига мурожаат қилиш.

Шунингдек, ўқувчиларга молиявий фирибгарликнинг кенг тарқалган усулларини тушунтириш муҳим. Масалан, айрим шахслар ўзини банк ходими сифатида таништириб, карта маълумотларини олишга ҳаракат қилиши мумкин. Бошқа ҳолатларда эса катта даромадни кафолатлайдиган сохта инвестиция таклифлари учрайди. Молиявий саводхонлик дарсларида бундай вазиятлар таҳлил қилиниши, ўқувчилардан хавф белгиларини аниқлаш ва тўғри ҳаракатни танлаш талаб этилиши мумкин. Бу уларнинг танқидий фикрлашини ривожлантиради ва рақамли муҳитда ўз маблағларини ҳимоя қилиш қобилиятини оширади. Кредит ва қарз муносабатларини ўргатиш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Ўқувчилар кредит олишдан олдин фоиз ставкаси, комиссиялар, тўлов муддати, кечиктириш оқибатлари ва шартноманинг бошқа талабларини ўрганиш зарурлигини билишлари керак. Шунингдек, қарз маблағларини қайтариш учун етарли молиявий имконият бўлиши лозимлигини англашлари зарур.

6. МОЛИЯВИЙ САВОДХОНЛИКНИ ОШИРИШДА ЎҚИТУВЧИ ВА ОИЛАНИНГ ҲАМКОРЛИГИ

Ўқувчиларнинг молиявий саводхонлигини шакллантириш фақат таълим муассасасининг вазифаси эмас. Бу жараёнда оила, ўқитувчилар ва жамоатчиликнинг ҳамкорлиги муҳим ўрин тутади. Оилада болаларга пулнинг қадрини тушунтириш, харажатларни режалаштириш, тежамкорликка ўргатиш ва оилавий эҳтиёжлар ҳақида ёшига мос тарзда суҳбатлашиш уларнинг молиявий қарашларини шакллантиради. Ота-оналар шахсий намуна орқали маблағлардан оқилона фойдаланиш маданиятини кўрсатишлари мумкин. Техникум ўқитувчилари эса молиявий мавзуларни иқтисодий билимлар, математика, информатика ва касбий фанлар билан боғлаб ўқитишлари мумкин. Масалан, математика дарсларида фоизларни ҳисоблаш, информатикада электрон бюджет жадвалини тузиш, тадбиркорликка оид машғулотларда эса маҳсулот таннархи ва фойдани аниқлаш каби вазифаларни бажариш мумкин. Таълим муассасасида «Молиявий саводхонлик ҳафталиги», «Ёш иқтисодчилар» танлови, «Менинг бюджетим» лойиҳаси ва молиявий хавфсизликка бағишланган давра суҳбатларини ташкил этиш ҳам мақсадга мувофиқдир.

Бундай тадбирлар ўқувчиларнинг фаоллигини оширади, уларни мустақил изланишга ундайди ва олган билимларини амалиётда қўллаш имконини беради. Молиявий саводхонликни ўқитишда ўқувчиларни молиявий имкониятларига қараб баҳолаш ёки уларни ўзаро таққослашдан қочиш лозим. Асосий эътибор маблағ миқдорига эмас, балки режалаштириш, масъулиятли қарор қабул қилиш ва мавжуд ресурслардан оқилона фойдаланиш кўникмаларига қаратилиши керак.

6. МОЛИЯВИЙ САВОДХОНЛИКНИ ОШИРИШНИНГ КУТИЛАЁТГАН НАТИЖАЛАРИ

Техникумларда молиявий саводхонликка йўналтирилган тизимли таълимни ташкил этиш ўқувчиларнинг иқтисодий билимлари ва амалий кўникмаларини ривожлантиришга хизмат қилади. Биринчидан, ўқувчилар шахсий бюджетни тузиш ва харажатларни ҳисобга олишни ўрганадилар. Бу эса маблағлардан самарали фойдаланиш ва ортиқча харажатларни камайтиришга ёрдам беради. Иккинчидан, ёшларда тежамкорлик ва жамғарма шакллантириш одатлари ривожланади. Улар қисқа муддатли эҳтиёжлар билан узоқ муддатли мақсадлар ўртасидаги мувозанатни сақлашни ўрганадилар. Учинчидан, ўқувчилар банк хизматлари, тўловлар, кредит ва омонатларга оид асосий тушунчаларни яхшироқ англайдилар. Бу келажакда молиявий қарорларни онгли равишда қабул қилишларига замин яратади. Тўртинчидан, рақамли молиявий хавфсизлик бўйича билимлар ошади. Ўқувчилар шахсий маълумотларни ҳимоя қилиш, шубҳали таклифларни таниш ва фирибгарлик хавфларини баҳолашга ўрганадилар.Бешинчидан, молиявий саводхонлик тадбиркорлик ва касбий

фаолиятга тайёргарликни кучайтиради. Келажакда ўз бизнесини ташкил этишни истаган ёшлар дастлабки харажатларни ҳисоблаш, даромадни режалаштириш ва иқтисодий самарадорликни баҳолаш бўйича муҳим билимларга эга бўладилар. Ушбу натижаларга эришиш учун молиявий саводхонлик машғулотларининг самарадорлигини мунтазам баҳолаб бориш лозим. Бунинг учун дастлабки ва якуний тестлар, амалий топшириқлар, лойиҳалар ва ўқувчиларнинг ўз харажатларини таҳлил қилиш натижаларидан фойдаланиш мумкин. Баҳолаш жараёнида фақат назарий маълумотларни ёдлаш эмас, балки ўқувчининг реал молиявий вазиятни таҳлил қилиши, асосланган қарор қабул қилиши ва ўз танловини тушунтира олиши ҳам ҳисобга олиниши керак.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб айтганда, техникум ўқувчилари орасида молиявий саводхонликни ошириш ёшларнинг иқтисодий тафаккурини ривожлантириш, шахсий маблағларини бошқариш қобилиятини шакллантириш ва уларни мустақил ҳаётга тайёрлашнинг муҳим йўналишларидан биридир. Молиявий саводхонлик инсонга даромад ва харажатларни тўғри режалаштириш, жамғарма шакллантириш, банк хизматларидан онгли фойдаланиш, кредит мажбуриятларини тушуниш ва молиявий хавфлардан ҳимояланиш имконини беради. Ушбу кўникмаларни ёшликдан шакллантириш келажакда масъулиятли иқтисодий қарорлар қабул қилишга ёрдам беради.

Техникумларда молиявий саводхонликни ошириш учун қуйидаги таклифларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ:

1. Ўқув дастурларида шахсий бюджет, тежамкорлик, жамғарма ва рақамли молиявий хавфсизликка оид амалий машғулотларни кўпайтириш.

2. Дарс жараёнида ролли ўйинлар, муаммоли вазиятлар, лойиҳалар ва интерактив методлардан фойдаланиш.

3. Ўқувчиларнинг кундалик ҳаётига яқин мисоллар асосида молиявий ҳисоб-китобларни бажаришни йўлга қўйиш.

4. Банк мутахассислари, иқтисодчилар ва тадбиркорлар билан учрашувлар ташкил этиш.

5. Ота-оналар ва таълим муассасаси ўртасида молиявий тарбия бўйича ҳамкорликни кучайтириш.

6. Молиявий фирибгарлик ва интернетдаги хавфлар ҳақида тушунтириш ишларини мунтазам олиб бориш.

7. Ўқувчиларнинг молиявий билимларини тестлар, амалий топшириқлар ва лойиҳалар орқали баҳолаб бориш.

Мазкур чора-тадбирларни тизимли равишда амалга ошириш техникум ўқувчиларида молиявий маданиятни шакллантириш, иқтисодий мустақилликка

интилишни кучайтириш ва келажакда молиявий барқарор ҳаёт кечириш учун зарур билим ва кўникмаларни ривожлантиришга хизмат қилади.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. 2020 йил 23 сентябрь, ЎРҚ-637-сон.

2. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy. Paris: OECD, 2020.

3. OECD. OECD/INFE 2022 International Survey of Adult Financial Literacy. Paris: OECD, 2023.

4. OECD. Recommendation of the Council on Financial Literacy. Paris: OECD, 2020.

5. Lusardi, A., Mitchell, O. S. The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. Journal of Economic Literature, 2014, Vol. 52, No. 1, pp. 5–44.

6. World Bank. The Global Findex Database 2021: Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of COVID-19. Washington, DC: World Bank, 2022.

7. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг расмий ахборот ва молиявий саводхонликка оид материаллари.